

ეკონომიკური დანახაული და სამართლებრივი დევნის სახელისუფლებო მიზანშეწონილობა

დღეს, ქვეყანაში პრაქტიკულად ყველა სახის საქონელსა და მომსახურებაზე მსოფლიო ფასებია დანესებული. უფრო მეტიც, საარჩევნო რეჟიმში პერმანენტულმა ყოფნამ, ეკონომიკის მთელი რიგი დარგების მიზანმიმართულმა მონოპოლიზაციამ, რაც პირველ რიგში, სახელისუფლებო ვერტიკალს „ჩახუტებული ბიზნესის“ ინტერესებში შედიოდა, მთელ რიგ საქონელზე ფასების მსოფლიო ფასებზე გადაჭარბება გამოიწვია.

ამ უკანასკნელის თვალსაჩინო მაგალითს წარმოადგენს ბენზინისა და დიზელის ფასები, სამომხმარებლო კრედიტების უზარმაზარი განაკვეთის სიდიდე, რომელიც მსოფლიოში არსებულ განაკვეთს 3-4-ჯერ აღემატება, ბინათმშენებლობის ყოველგვარ გონივრულ ზღვარს გადასული ფასები და ა.შ. ამ ფონზე ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს ხელფასების არსებული სიდიდე.

დღეს, არსებობისთვის პერმანენტულმა ბრძოლამ საზოგადოების უდიდეს ნაწილს ღირსების გრძნობა დააკარგვინა და აიძულა საზღვარგარეთ, არაღეგალურად, ყოვლად დამამცირებელ და შეურაცხმყოფელ პირობებში, ეძებნა ლუკმა-პური.

ყოვლად წარმოუდგენელია, მაგრამ ფაქტია, რომ დაახლოებით 50 ათასი ქართველი მანდილოსანი „უძველესი პროფესიით“ ნაშოვნი ფულით ინახავს საკუთარ თავს და ქმარ-შვილს საქართველოში;

სულ ცოტა 200 ათასი ქართველი მანდილოსანი, – მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში, – მოხუცების, ინვალიდებისა, თუ ბავშვების მოვლით, მათი კაპრიზებისა, თუ მარაზმატიკული ახირებების დაკმაყოფილების ფასად ნაშოვნი, ცრემლითა და უძილო ღამეებით გაზავებული ფულით ინახავს საკუთარ თავსა და ოჯახებს საქართველოში;

ბევრი უმშვენიერესი ქართველი ქალბატონი პითეკანტროპის გარეგ-

ნობის უცხოელს მიჰყვება ცოლად, რათა თავისი ოჯახი შეინახოს საქართველოში.

ამ საშინელი სურათის ფონზე, რომელსაც ძალზე სქემატურად შევხვხვ, ითვლება, რომ ამ ოჯახებს მაინც გაუშვარათ. „გაუმართლათ“ იმიტომ, რომ ვინც აქ დარჩა და არავინ არ ჰყავს დამხმარე გარედან, მართლაც რომ გაუსაძლის პირობებში უწევს ცხოვრება. ამის უტყუარი მაგალითი სლოტ-კლუბების, სხვადასხვა სახის ტოტალიზატორების, ლატარეების, თუ ტოტო-ლოტოს ათასი „ჯანდაბისა და დოზანის“ წარმოუდგენელი სიმრავლეა, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ მოგებას გამოდევნებული „საქმოსნები“, რომელთა უკან, როგორც წესი, ეთნიკურად არაქართველები მოიხაზრება, სხვადასხვა ჯექს-პოტების ფართო არჩევანით (რომელთა სიდიდე ჩვენი მასშტაბებით უკვე ასტრონომიულ რიცხვს აღწევს), უკანასკნელი იმედს ჩაჭიდებულების უკანასკნელი თეთრის წაგლეჯვის, სრულიად უსინდისო პოლიტიკას ატარებენ.

როგორც ჩანს, ამ ბიზნესის უკან იმდენად სერიოზული ლობი დგას, რომ ახალი, ე.წ. „რევილუციური“ საგადასახადო კოდექსით, ეს (შეიძლება ითქვას, ქვეყნის დამაქცევარი) ბიზნესი, დამატებული ღირებულების გადასახადიდან თავისუფლდება.

თამაზ აქუბარდია

ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი

გასაოცარი, მაგრამ ფაქტია, რომ 20 წლის უკან მოპოვებულმა დამოუკიდებლობამ, რომელსაც თავიდან „მათრობელა სასმელის თავბრუდამხვევი სურნელი დაჰკრავდა“ და „მსუბუქ ნიავეთ სასიამოვნოდ ელამუნებოდა სულსა და სხეულს“, ისეთი ცენტრიდანული ძალის თვისების მქონე აღმოჩნდა, რომ ქართველების გაერთიანების ნაცვლად, – ერი გათიშა, მოსახლეობის თითქმის 40 პროცენტს ქვეყანა დაატოვებინა, ტერიტორიების 20 პროცენტი დაგვარგვინა, და ქვეყანაში დარჩენილებს გადარჩენის პერსპექტივაც კი არ დაგვიტოვა.

და ამ ფონზე... სრულიად წარმოუდგენელია, რომ იმას, ვინც ქართველთათვის დამახასიათებელი ოპტიმიზმით ცდილობს ამ სიძნელეებს გაუმკლავდეს, თავისი თავიც გადაირჩინოს და ქვეყანაც გამოიყვანოს ამ უმძიმესი მდგომარეობიდან, როგორ ექცევა ზოგიერთი გაუკუღმართებული ფსიქიკის მქონე მაღალი, თუ საშუალო რანგის ჩინოვნიკი.

მინდა ამ თემაზე ვისაუბრო, ერთი კონკრეტული მაგალითის განზოგადოების საფუძველზე.

ცდუნება და ბიზნესი. პირველ რიგში, მოდით შევეცადოთ განვმარტოთ, ვინ არის ბიზნესმენი. ალბათ არ შეეცდები, თუ ვიტყვი, რომ ბიზნესმენი, გარკვეულწილად არაჩვეულებრივი ნიჭით დაჯილდოებული

ადამიანია, რომელსაც წარმოუდგენლად დიდი სურვილი აქვს, ზღაპრულად, ანუ, კარგად იცხოვროს. თუკი გავიზიარებთ არისტოტელეს შეხედულებას, რომ ბიზნესი ეს არის ფულის შოვნის ხელოვნება, მაშინ ბიზნესმენი გამოდის ადამიანი, რომელიც ფულის შოვნის განსაკუთრებული ნიჭითაა დაჯილდოებული. მაგრამ ამასთან ერთად შეუძლებელია მას მოვთხოვოთ, რომ ფული მხოლოდ და მხოლოდ იმ თამაშის წესების ფარგლებში აკეთოს, რომელიც სახელმწიფოს მიერ არის დაწესებული. მისთვის მთავარია ფულის შოვნა და სულერთია, რა გზებით, რა საშუალებებით იშოვოს მას. ეს ობიექტური რეალობაა და სწორედ ამიტომაც, ხელისუფლების მიზანია ბიზნესმენტა ეს უნარი იმ ჩარჩოებში მოაქციოს, რომელიც კანონითაა გათვალისწინებული. მაგრამ, აქ არის ერთი მნიშვნელოვანი მაგრამ...

შეიძლება ითქვას, ჩვენთან ბიზნესი ჯერ კიდევ ახალი ხილია. ბიზნესმენტა უდიდესი ნაწილი დღესაც ვერ დგას ისე მყარად და მკვიდრად ფეხზე, რომ გაუძლოს, როგორც ხელისუფლების მხრიდან სრულიად უაპელაციო ჩარევას მათ საქმიანობაში, ასევე მსოფლიო ეკონომიკაში მიმდინარე უზარმაზარ რყევებს. სწორედ ამიტომ, ამ მიმართებით ხელისუფლების მიერ გატარებული ეკონომიკური პოლიტიკის აბსოლუტურად ყველა ასპექტს ძალზე დიდი მნიშვნელობა ემიჭება. აქ რომ ყველაფერი რიგზე არ არის, ალბათ საკმაოდ არ უნდა იყოს.

ჩემის აზრით, ხელისუფლების მხრიდან საკითხისადმი არასახელმწიფოებრივი მიდგომის კლასიკური მაგალითია ბიუჯეტის შევსების ის გზა, რომელსაც ხელისუფლება რატომღაც დიდი მონდომებით კულტივირებს და რომელიც ჯერ კიდევ ავადსახსენებელი კომუნიკტების დროს ე.წ. „ოზბეკის“ მიერ წარმა-

ტებით გამოიყენებოდა. მკითხველს შეეძახსენებ, თუ როგორ ითარგმნებოდა ნორმები თავისი ფორმით თითქოსდა უკეთილშობილესი მიზნების მქონე, მაშინდელი შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ქვედანაყოფი, – **სოციალისტური საკუთრების დაცვების წინააღმდეგ მებრძოლი განყოფილება**, რომელიც მაშინდელი მილიციის პრაქტიკულად ყველა განყოფილებაში ფუნქციონირებდა. მათი მუშაობის ერთი უმთავრესი მიზანი იყო ადამიანების ყველანაირი გზებითა და საშუალებებით ეკონომიკური დანაშაულის ჩადენისკენ ცდუნება და შემდეგ მათი ბოლო კაპიკამდე „გამონველა“.

როგორც დიდი ქართველი მწერალი **ნოდარ დუმბაძე** თავის ერთ-ერთ გახმაურებულ რომანში, – **„მარადისობის კანონი“**, ამგვარ სიტუაციაზე ამბობდა, მათ **„ადამიანი აცდუნეს“** ისევ, როგორც ადამი აცდუნა ეშმაკი.

ცდუნების შედეგი. მოდით ეს ცდუნება ეკონომიკური პოზიციებიდან გავეანალიზოთ. ჩვენ არაერთხელ გვითქვამს იმ სრულიად ცხად ჭეშმარიტებაზე, რომ ბიზნესი ეს ფულის კეთების ხელოვნებაა. ეს ნიჭი სრულიად უნიკალური ნიჭია, მაგრამ ამავე დროს ბიზნესი ამ ნიჭის რეალიზებისას სრულიად არ დაგვიდევთ საზოგადოების მიერ დადგენილ წესებსა და სწორედ ამიტომ, ხელისუფლების მიზანს უნდა წარმოადგენდეს ამ ნიჭის საკანონმდებლო ჩარჩოებში მოქცევა. თუმცა, ეს ისე უნდა ხდებოდეს, რომ ამას თავად ამ ადამიანების იზოლაცია, ან, მისი ბიზნესის დანგრევა არ მოჰყვეს. **არ შეიძლება ხელისუფლებამ თავად მოიჭრას ის ტოტი, რომელზედაც არამარტო იგი, არამედ მთელი საზოგადოება ზის. სწორედ ამიტომაც, ეკონომიკურ დანაშაულზე არამც და არამც არ უნდა იყოს სისხლის სამართლის პასუხისმ-**

გებლობის ის ნორმები, რომელიც ბიზნესმენტა იზოლაციას, ან ბიზნესის ხელყოფასთანაა დაკავშირებული. არადა, ასეთი დამოკიდებულების არაერთი სამართლებრივი ნორმებია ჩადებული სისხლის სამართლის კოდექსში.

თუ ჩვენ ბიზნესის განვითარება გვინდა, ბიზნესმენებს უნდა მოვექცეთ, როგორც საზოგადოებისთვის ყველაზე ძვირფას, ყველაზე მნიშვნელოვან, და ამასთანავე, ყველაზე სათუთ სიკეთეს. ბიზნესის კეთების ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანი ნებისმიერი ეკონომიკის ოქროს ფონდია, მისი მთავარი მამოძრავებელი ძალა და ამიტომ მას ხელშეწყობა და გაფრთხილება სჭირდება. ხელისუფლება კი ამ საზოგადოების წინსვლის გენერატორს ისე უყურებს, როგორც არენდით აღებულ მენველ ძროხას, რომელსაც როგორც უნდა, როდესაც უნდა და რამდენსაც უნდა ისე მოწველის. არადა, ასე საქმე წინ ვერ წავა!

ის, რომ ჩემი შეფასებები ამ მხრივ გადაჭარბებული არ არის, დაპირებისამებრ, ერთ კონკრეტულ მაგალითს მოვიყვან, ცხადია, ფირმის რეკვიზიტებისა და დასახელების გარეშე.

უგზნური ეკონომიკური პოლიტიკა. ჩვენს მიერ მაგალითად მოყვანილი ფირმა ერთ-ერთი უძველესია საქართველოში. იგი დაფუძნდა ჩვენთან, ასე ვთქვათ, საბაზრო სისტემის ფორმირების გარიჟრაჟზე და, კომპიუტერული სერვისით იყო დასაქმებული.

ფირმის დამფუძნებელი, პიროვნულად ზედმიწევნით წესიერი და განათლებული ადამიანი, დღეს სამწუხაროდ უკვე ცოცხალი აღარ არის და ბოლო წელი **„მზაკერული ავადმყოფობის გამო“** პრაქტიკულად ვეღარ ერეოდა ფირმის საქმიანობაში. ამან ცხადია თავისი კვალი დაამჩნია ფირმის საქმიანობას და მოხდა ისე, რომ ე.წ. **„კომპეტენტური ორგანოების“** საიდუმლო აგენტებმა ამ ფირმის ერთ-ერთი თანამშრომელი, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, – **აცდუნეს**, რათა **„ხედმეტი“** ფული ეშოვნა, ე.წ. ანგარიშ-ფაქტურებთან ათასგზის აპრობირებული **„ოპერაციის“** მეშვეობით.

ამ სიტყვას – **„აცდუნე“** – იმიტომ ვხმარებ ასე დაბეჯითებით, რომ როდესაც ადამიანი შემოგინდება, ერთხელ მოვადა შემოგათავაზებს გარეგნულად სრულიად უწყინარ ოპე-

რაციას და შენ, რომელსაც ხელფასი იმდენი გაქვს, რომ თვიდან თვემდე ძლივს გაგაქვს თავი, მაინც გაუძლებ ცდუნებას და უარს იტყვი, მეორედ კიდევ მოვა და შენ ისევ უარს ეტყვი, ამ დროს კი ბავშვის სწავლის ფული გაქვს გადასახდელი და თუ არ გადაიხდი, შეილს გამოგიგდებენ სასწავლებლიდან, გადასახდელის სიდიდე კი შენი ხელფასის ათმაგი ოდენობაა და შენ პრაქტიკულად მას შენი ხელფასით ვერ გადაიხდი, ძნელია გაუძლო ცდუნებას. არადა, ამას ცდუნებასაც ვერ დაარქმევ. ცდუნება ქვია იმას, როდესაც იცი, რომ, ვთქვათ, კონკრეტულ ქალს შიდას აქვს, მაგრამ იმდენად აყოლილი ხარ საკუთარ გულისთქმას, რომ მაინც გინდა ეს ქალი შენი იყოს. ის კი, რასაც მე ცდუნება დავარქვი, უფრო თავგანწირვაა საკუთარი შეილებისთვის. ამის მერე, როცა შემოვლენ „კომპეტენტური ორგანოები“, რომლებიც ფირმას დახურავენ, ჩაატარებენ სრულ ინვენტარიზაციას, თანამშრომლებს დაიჭერენ და „ჰუმანურობის გამოვლინების ეტალონად“ მიჩნეული საპროცესო გარიგების მეშვეობით ცხრაპირ ტყავს გააძრობენ, ფირმას კი უზარმაზარ ჯარიმას დააკისრებენ, ძნელია ისაუბრო სახელმწიფოს მხრიდან ბიზნესის მხარდაჭერაზე.

ცხადია, მავანი იტყვის, – **„არ დაერღვია კანონი და არც არავინ დაიჭერდაო“** და იგი იმდენადვე იქნება მართალი, რამდენადაც მტყუანი, შესაძლოა უფრო ნაკლებადაც. და აი რატომ!

რატომ **„გვაბოლებენ“** უსაფრთხოების ღვედებით. საგზაო მოძრაობის ორგანიზაციის დონის მხრივ, როგორც ევროპა, ასევე ამერიკა აღტაცებას იწვევს, თუმცა, მი-

უხედავად ამისა, იქაც ხდება ავტოავარიები ლეგალური შედეგებით – ალარაფერს ვამბობ სხეულის მძიმე, თუ მსუბუქ დაზიანებებზე. საქმის არსს ვერც უსაფრთხოების ღვედები და, ვერც ათასგვარი ბალიშები ვერ ცვლის.

უფრო მეტიც, როგორც ამერიკელ ექსპერტთა გამოკვლევებით დასტურდება, უსაფრთხოების ღვედებმა ავტოავარიების რიცხვი მნიშვნელოვნად გაზარდა და თუკი სიკვდილიანობა შეამცირა მძღოლებში, მათი რიცხვი ფეხით მოსიარულეებში იმდენად დიდია, რომ საბოლოო ჯამში ავტოავარიების რიცხვიც და, რაც მთავარია, მთლიანობაში სიკვდილიანობის რაოდენობაც მნიშვნელოვნად გაზარდა. ამის მიუხედავად, არა თუ ამერიკის, არამედ მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნების მთავრობებიც, ჯიუტად ცდილობენ უსაფრთხოების ღვედების სავალდებულო გამოყენების დაკანონებას (ალბათ მიზეზის გამოცნობა არ უნდა გაუჭირდეს მკითხველს). ჩვენთანაც მიმდინარეობს ამ მხრივ გამაღებელი „მუშაობა“, ჩვენი მეგობარი ქვეყნების ფონდების მხრიდან და რაც ყველაზე კუროიზულია, არგუმენტად ისევ ამერიკელების გამოცდილება მოჰყავთ.

ამგვარად, შეუძლებელია ავტომობილების მართვა წესების დარღვევის გარეშე. მითუმეტეს, შეუძლებელია ბიზნესის კეთება დარღვევების გარეშე. ეს, უბრალოდ ანბანური ჭეშმარიტებაა და ნებისმიერმა ხელისუფალმა ეს კარგად იცის. **სწორედ აქ გადის ზღვარი გონიერ და უგუნურ ხელისუფალს შორის. გონიერი ხელისუფალი ისეთ პოლიტიკას გაატარებს, რომელიც ბიზნესის მხრიდან დარღვევის**

შემთხვევაშიც არ დაივინყებს, რომ მას საქმე ქვეყნის ოქროს ფონდთან აქვს, არ დაავინყდება, რომ მსოფლიო ფინანსური კრიზისი კიდევ მძვინვარებს, არ დაავინყდება, რომ ჩვენთან ბიზნესი არ დგას მყარად ფეხზე და ა.შ. რაც შეეხება არა გონიერებას, ცხადია, არც ერთი არასაღად მოაზროვნე ხელისუფალიც კი ამის მომხრე არ იქნება, მათი მხრიდან განსაკუთრებით გამაფრებელი თვითგადარჩენის ინსტინქტის გამო. მაგრამ მან შეიძლება თქვას ერთი უწყინარი ფრაზა, – **„მიუხედავად მსოფლიო კრიზისისა ბიუჯეტი უნდა შეივსოს“**. უფრო მეტიც, შესაძლოა მან ეს არც თქვას, მაგრამ **„კომპეტენტური ორგანოები“** მას უთქმელადაც მიუხვდნენ. შედეგად კი რა გვაქვს? ისევ ჩვენ ფირმას მივუბრუნდეთ.

ფირმის ორი თანამშრომელი დაიჭირეს და ოჯახებმა მარჩენალი წლების განმავლობაში დაკარგეს. ეს ერთი უბედურება. თუ საპროცესო გარიგება შედგება, ცხადია საქმე ათასებს შეეხება და მისი გადახდა მეორე უბედურებაა. საკამათო არ არის, რომ არც ერთი ამ უბედურებათაგანი ქვეყნის სიძლიერეს არ ზრდის. ფირმა დაკეტილი იყო მთელი ორი თვე და... კიდევ მთელი ერთი თვე გამოძიების დასრულებიდან, და იცით რატომ? **„კომპეტენტურ ორგანოებში“** იმდენად ჯანსაღი ატმოსფეროა, რომ ვერცერთი თანამშრომელი ვერ უხედავდა უფროსს ეთქვა ამის შესახებ იმის შიშით, რომ უფროსი არ დაეჭვებულიყო მისი თანამშრომლის მხრიდან დამნაშავე სადმი ლოიალობაში.

ახლა კი მოდით დავთვალოთ. თვეში გადასახადების სახით ფირმას ბიუჯეტში შეჰქონდა 50 ათასი ლარი, რაც სამ თვეზე გადაანგარიშებით ბიუჯეტს 150 ათასი დაუჯდება. ფირმა დააჯარიმეს 70 ათასით. მთელი სამი თვე ფირმა ვერ მუშაობდა და თანამშრომლები ხელფასებს ვერ იღებდნენ. საპროცესო გარიგების **„წარმატებით განხორციელების“** შემთხვევაში ბიუჯეტმა შესაძლოა კიდევ ამოიღოს მიყენებული ზარალი, მაგრამ მთლიანად საზოგადოებისთვის შედეგი, დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, ნეგატიურია.

ამგვარად, თუ ასე გაგრძელდა, თუ სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკა არსებითად არ შეიცვალა, ქვეყნის წინსვლას ნამდვილად არ ნაადგება!

